



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Dialecticam, siue Scientiam de Veritate, in decem libros
distributam

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

IX. An, aut quatenus medium aliquod posituum inter ens reale, & rationis
sit obiectum formale Dialecticæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95210](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95210)

matica figuras imaginarias, & impossibiles! Quam ob rem Respondeo negatâ argumenti antecedente, & eius probatione: Hic enim actus definitio ficta constat genere, & differentia fictâ pertinet non ad logicam, sed ad metaphysicam: cuius rei gratia distingui debet duplex metaphysica, alia docens, vtens alia, illa generalia principia entis rationis formaliter considerat, hæc ea contrahit ad conceptus particulares, quemadmodum de logica vtente, & docente dici consuevit: proinde quemadmodum hic actus definitio constat genere, & differentia est logicæ docentis, & hic, homo est animal rationale est definitio, constat genere, & differentia est logicæ vtentis, ita similiter hic actus ens fictum, & solius rationis est quod constat entitate fictâ erit metaphysicæ docentis, hic vero actus definitio ficta constat genere, & differentia fictâ, erit metaphysicæ vtentis. Quod si istes metaphysicam ita agere de ente reali, vt sic, vt non descendat ad omnes eius species in particulari, proinde ita etiam eam agere debere de ente rationis vt sic, vt ad omnes eius species in quacumque materiâ particulari cum logicæ, tum etiam aliarum scientiarum non descendat, occurrendum est de speciebus entis realis physicam, mathematicam, aliâsq. scientias institutas esse, vnde non esse, quod metaphysica ab ente reali in communi ad eas omnes in particulari sumptas gradum deiciat. Caterum de speciebus entis rationis in particulari quauis materia nullas scientias institutas esse, ne in nihilo tota aliqua scientia insinuat, adeoque metaphysicam, quatenus vt ens est, eas omnes comprehendere. Quod attinet ad confirmationem argumenti, ea speciosior, quam solidior est, namque idcirco dialectica per aliquos actus suos definit, & explicat, quid sit definitio vocalis, quid diuisio, argumentatio, & quilibet alius modus sciendi vocalis, quoniam instituta est non solum ad mentaliter, sed etiam ad vocaliter definiendum, diuidendum, & argumentandum, sine iis enim adminiculis veritas, qui eius scopus est, nec disci, nec doceri potest: At logica non est instituta ad fictâ, & chimericâ definiendum, diuidendum, aut argumentandum, proinde non est cur in iis explicandis, ac definiendis occupetur. Bene verum est eam distineri in explicandâ definitione, argumentatione, & quouis alio modo sciendi sophistico, ac fallaci, vt veri natura magis elucescat: Contrarium enim eadem est disciplina, & contraria iuxta se posita magis innotescunt; cæterum definitio, aut argumentatio fallax non est ens rationis, sed ens verum, & reale, cum realis nostra cognitio in actus veros, & falsos diuidatur.

Postremum argumentum est: Dialectica per hunc actum suum nequit eadem propositio esse simul vera & falsa, necnon per hunc, due contradictoria nequeunt esse simul vera, attingit formaliter simultaneam vnitatem, & falsitatem eiusdem propositionis, necnon simultaneam veritatem duarum contradictoriarum; at simultanea veritas, & falsitas eiusdem propositionis: aut duarum contradictoriarum est quid impossibile, & ens rationis, igitur ens rationis est obiectum formale Dialecticæ. Maior probatur, hic actus, homo nequit esse animal hinnibile, attingit velut obiectum formale animal hinnibile: ergo hic actus dialecticus, eadem propositio nequit esse simul vera, & falsa, aut hic: dua contradictoria nequeunt esse simul vera, falsæ simultaneam veritatem, ac falsitatem eiusdem propositionis, aut plurius tanquam obiectum formale intuebuntur: vtriusque autem ratio a priori est, quia quod nega-

tur eò ipso immediatè, & formaliter respicitur. Idem argumentum in aliis actibus dialecticis fieri posset, si vacaret. Propter hoc vltimum argumentum mihi semper verisimile fuit, ac modo etiam est, ens rationis esse obiectum formale inadæquatum dialecticæ, in sensu tamen longè diuerso, ab eo, quem Thomistæ intendunt. Deinde aio, hoc tantum concludi eo argumento, ens rationis esse obiectum formale dialecticæ, non quod ipsa affirmet, sed quod neget; non quod fingat, sed quod fictum destruat, & vere, atque absque vlla fictione cognoscat, quod præter controuersiam præsentem est.

CAPVT IX.

An, aut quatenus medium aliquod posituum inter ens reale, & rationis sit obiectum formale dialecticæ?

Imittamus cum bona gratia fautores entis rationis, & eorum sententiam in examen reuocemus, qui medium aliquod posituum inter ens rationis, & quoduis ens reale Dialecticæ formaliter obiciunt. Hi sunt aliqui Scotistæ, huic fundamento potissimum innixi: esse generis, speciei, subiecti, prædicati definiti, diuisi, aliove quouis modo cogniti est obiectum formale, saltem inadæquatum Dialecticæ: at huiusmodi esse non est vllum ens reale, etiam per accidens, neque etiam ens rationis fictum, ac rigorosum; sed potius vtrinque medium interiacet. Primò quia id tuetur Scotus in primum dist. 36. q. vnica his verbis. *Ad secundum dico, quod productio ista (puta rei in esse cogniti) est in esse alterius rationis ab omni esse simpliciter; & non est relationis tantum, sed etiam fundamenti absoluti. Non quidem secundum esse essentia, vel existentia, quod est verum esse, sed secundum esse diminutum, quod esse est esse secundum quid etiam entis absoluti: quod tamen ens absolutum secundum istud esse diminutum concomitatur relatio rationis.* Ecce Scotus ait esse cogniti, quod diminutum vocat, nec esse verum aliquod esse essentia, vel existentia, nec etiam aliquam entitatem, seu relationem rationis, sed potius hanc illud solum concomitari. Secundò, quia Deus tribuit hoc esse cogniti rebus omnibus, quas ab æterno, atque ante nascentis originem mundi cognouit, vt etiam Scotus loco proximè citato docet, ac probat exemplo voliti, esse enim voliti rebus ab æterno conueniens, cum contingens sit, ab aliquo, atque adeo à Deo tribuitur & producitur, tale igitur esse cogniti nequit esse ens rationis fictum, cum Deus nullius figmenti auctor sit, nec etiam ens reale, cum Deus nulum ens verum & reale ab æterno produxerit.

Tertiò, quoniam eiusmodi esse cogniti, quod tenue, ac diminutū appellant, tribuitur à cognitione vera, quandoquidem hæc obiectum suum cognitum denominat: sed ens rationis fictum solius cognitionis falsæ non veræ effectus esse potest, tale igitur esse non debet, saltem semper esse ens rationis commentitium, ac strictum, quo de agitur. Rursus nequit esse ens reale, si quod enim esse reale haberet, maximè esse cognitionis, & rei cognita, vnde coalescit, harum autem esse formaliter, ac per identitatem non sortitur, sed veluti efficienter, & principiatue, vt Scotus ait, dicta distinct. & quæst. his verbis; *et si velis querere aliquod esse verum huius obiecti vt sic, nulum est querere, nisi secundum quid, nisi dicatur, quod istud esse secundum quid reducitur ad aliquod esse simpliciter, quod est esse ipsius intelle-*

etionis, sed istud esse simpliciter non est esse formaliter eius, quod dicitur esse secundum quid, sed est eius principiativè, vel terminativè, ita quod ad istud verum esse illud esse secundum quid reducitur, ita quod sine isto vero esse istius, non esset illius esse secundum quid. Huius autem Scoticæ doctrinæ ratio colligitur, cum ex ipso Scoto variis in locis, tum etiam ex Theodoro Smisingo tractatu 3. de Deo, disp. 2. à num. 183. quoniam omne totum realiter distinguitur à suis partibus: atqui esse cognitum est quoddam totum resultans ex cognitione & re cognita veluti partibus quibusdam per accidens: ab eis ergo realiter distinguitur; adeoque nullam ab eis entitatem realem sibi intrinsecam, atque identicam haurit.

75

Item quarto suadetur idem assumptum. Etenim actus nostri intellectus dicuntur communiter ferri, ac tendere in res extrinsecas quas dignoscunt, atqui non penes suum esse reale, ac vitale; quoad hoc namque sunt immanentes, & neutiquam transeuntes. tendunt igitur ac feruntur in obiecta sua secundum aliquod esse diminutum, quod in ea refundantur atque in illis intrinsecè suscipi efficiant. Huiusmodi porro esse cognitum, ut aiunt, rebus intrinsecum, ac subiectivè inhærens, non est ens rationis, cum hoc nullibi sit subiectivè, sed tantum habeat esse obiectivè in intellectu, ut vulgo definitur, non etiam est ens reale Deus enim a nobis denominatur cognitus, nihil tamen reale intrinsecum ei denuò assumimus, aliàs, vicissitudo nostrorum actuum, quæ nos quovis fermè momento mutat, Deo etiam aliquam mutationem importaret. Quæ etiam non existunt, & quæ simpliciter esse quoque repugnant, ea à nobis fiunt cognita, nullum tamen ens verum, & reale à nostris actibus in eiusmodi obiecta expullulat, aliàs quod non est, aliquod tamen verum ac reale esse reciperet, ac paries v.g. non existens albus tamen esse videretur.

76

Et quidem Sotus q. 3. de vniuersal. art. 1. dub. 2. & Auerla q. 5. log. sect. 7. parum ab initio, referunt Scotistas in ea esse sententia, ut existiment suum illud ens diminutum esse subiectivè in rebus cognitis: quod tamen aiunt, tale enticulum ac semirectulam iuxta Scotistas esse ens rationis, id parum consideratè dictum arbitror; Scotus enim, & eius asseclæ, quibuscum modo cernimus, eiusmodi esse debile, ac tenue medium inter ens reale & rationis, ac neutrius generis cõtendunt; ut ex verbis Scoti nuper relatis, & argumentis ab eo insinuatis manifestum est, utque sapienter notat P. Suarez disp. 3. metaphys. s. 2. num. 7. asserens esse cognitum creaturis etiam ab æterno conveniens, haud esse reale esse essentia, aut existentia, haud etiam esse relationem rationis, in sententia Scoti, sed aliud esse diminutum quod in utriusque medio, & veluti confinio relinquit, quin, unquam declaret an sit dicendum reale, vel rationis.

77

Quinta ac postrema eiusdem assumpti probatio esse potest. Carentiæ rerum alioqui possibilem non sunt entia rationis ficta, cum seorsim ab omni fictione, aut etiam cogitatione nostra, tenebræ v.g. innumbre: haud etiam sunt entia vera, ac realia; cum hæc nulla fuerint ab æterno, fuerint verò innumera rerum carentiæ, tot nimirum, quot rerum genera noluit iam tum Deus moliri: Eiuscemodi ergo carentiæ rerum sunt media quædam negatiua inter entia realia, ac solius rationis, quo pacto de eis philosophatur P. Suarez disp. 54. metaph. sect. 5. num. 5. & alibi sæpe. Quid ergo vetat, dari medium aliquod etiam positivum inter ens reale, quod illud cunque sit, & ens rationis fictitum, videlicet esse cognitum,

quod esse diminutum ac debile appellant. Vbi autem semel admittatur, ut hæc ratio ac præcedentes contendunt, illud esse obiectum formale dialecticæ, nemo fermè sit qui non fateatur.

78

Cæterum propius vero est, esse cognitum non esse medium quoddam positivum inter omne ens reale, & ens rationis, sed potius esse ens reale non per se, sed per accidens, non in singulari, sed in plurali, hoc est esse cumulum quædam plurium entium, cognitionis scilicet, & rei cognitæ, & eas quidem sed præter eas nihil aliud complecti: Argumenta vero contraria tanti non sunt, ut contrarium persuadeat, eorumque impugnatione, nisi fallor, aperte constabit falsitas sententiæ, quam propugnant. Principio quod attinet ad Scotum, cuius auctoritatem merito suspiciunt eius asseclæ, in præsentiarum eis parum fauet, namque solum docet esse cognitum, inter ens simpliciter sumptum, & ens rationis medium esse: Hoc autem non obstat quominus sit ens reale per accidens, siue in plurali, de quo inferius ostendam non esse simpliciter, sed secundum quid ens: Quod si Scotus aliud sentit, reiiciendus.

79

Occasione secundi argumenti Caietanus, & alij Thomistæ 1. p. q. 14. art. 5. multa congerunt adversus Scotum, quasi ille, fide quidem refragante, censuerit illud esse cognitum esse aliquod verum, & reale esse distinctum à Deo, ab eoque tota iam olim æternitate productum, ac rebus, quas semper cognovit, hoc ipso semper communicatum. Cæterum frustra dissecantur contra subtilem doctorem, qui profecto id tantum voluit, docuitque, Deum ab æterno quodammodo produxisse esse aliquod diminutum, & secundum quid, merito cuius creaturæ omnes cognitæ denominentur: Huiuscemodi autem esse diminutum à Deo distinctum, & quodam modo productum, fidei nostræ haud magis repugnat, quam carentiæ rerum, quæ iuxta plures Thomistas, & alios auctores innumeros suum habent esse diminutum ab æterno, non sine dependentia à Deo, penes quem erat potestas, & arbitrium faciendi ut non ex, sed res oppositæ æternum existissent. Quod si ut alij censent non potuere impediri à Deo, iam id longè difficilius est; quam quod Scotus de suo esse cognitum, contingenti quidem, & à Deo pendulo tradit. Missis ergo censuris probabilius est Deum tale esse obiectivum, siue cognitum non produxisse ab æterno, etiam secundum quid, nulla enim talis productionis, nulla termini diminuti, ac debilis per eam producti necessitas, vel utilitas: namque ut creaturæ dicantur æternum cognitæ abundè est vera, ac realis cognitio, qua Deus eas semper cognoscens dicitur. Equidem utriusque denominationis non diuersam, sed eandem realiter formam esse, nempe, ut dixi, cognitionem immanentem Dei, superius cap. 6. latè ostensum manet, ut id impræsentiarum reperti non oporteat. Quocirca fatemur esse cognitum, aut volitum productum fuisse ab æterno, secundum quid utique, non tamen esse cognitum, aut volitum, quale adversarij fingunt, sed quale ipsi hæcenus posuimus: hoc enim idcirco secundum quid censetur ab æterno productum, quoniam cognitio, & volitio libera Dei ab æterno productæ secundum quid fuere quantumcumque entia à se.

80

Quod ad tertium argumentum spectat, si esse cognitum distingueretur realiter à cognitione, & re cognitæ, ex quibus veluti partibus resultat, bene quidem inde fieret etiam esse ens quoddam diminutum medium inter reale, & fictum: Cæterum quod nec eiusmodi totum, nec vllum aliud per accidens à suis partibus realiter distinguitur multis partibus

partibus probabilis est, & à nobis in physica ex professo demonstrabitur. Interim sufficiant quæ supra aduersus Thomistas disseruimus, ea enim meo iudicio manifestè ostendunt, esse cognitum non distinguì à cognitione, & re ei subiectà, & nisi illas nihil aliud complecti.

81 Quartum argumentum sententiæ Scoticæ difficultatem potius quam probabilitatem conciliat: id enim contendit ex actibus nostris aliquid refluere in obiecta cognita, quod eis intrinsecè inhærear. Quam vero absonum, imo etiam ridiculum hoc sit, pleraque decursu capitis sexti satis manifestant. Quintum argumentum haud magis premit, concessio enim eius antecedenti, consequentia nulla prorsus est: nam dari medium aliquod negatiuum inter omne ens reale, & rationis, nimirum carentias rerum absque vlla fictione æternas, vel ipsa ratio in argumento adducta ostendit, vt alias in metaphysica adducendas prætermittam: Cæterum nulla ratio afferri potest, quam propter admittendum sit medium illud positium inter quoduis ens reale, & rationis: reiciendum igitur est, ne saltem multiplicentur entitates sine necessitate, aduersus quàm omnes philosophi opinantur. Quam ob rem, licet prædictam Scotistarum opinionem hunc in modum refellere, & quæ latius dicta sunt veluti in summam redigere: si daretur illud esse diminutum inter omne ens reale, & rationis medium, beneficio cuius res omnis dicatur cognita, per aliam formam intellectus cognosceret, & obiecta essent cognita; item redundaret aliquid ex actibus nostris in obiecta cognita eis intrinsecum: plurificarentur itidem entitates sine necessitate. Hæc autem absurda sunt, ergo & illud vnde sequuntur.

C A P V T X.

Superioris instituti prosequutio, & aliqualis Scoti defensio.

82 **N**on obstant, quæ superiori capite disseruimus aduersus Scotistas, quominus medium aliquod positium inter omne ens reale simpliciter, ac propriè sumptum, & ens rationis fictum admittamus, atque eiusmodi medium Dialecticæ formale obiectum esse tueamur. Huius placiti explicatio, & probatio sit ista, quæ sequitur: Relatio siue denominatio extrinseca cogniti genericè, specificè, alterè, in cognitione, & eius subiecto, circumscripro quouis alio, consistens, tametsi sit ens reale per accidens, siue in plurali, vt cap. præcedenti fusè ostensum manet; Cæterum non est ens reale simpliciter, ac propriè, nec etiam est ens rationis fictum; talis autem relatio, siue denominatio est obiectum formale dialecticæ; aliquod ergo medium inter ens reale simpliciter sumptum, & ens rationis, quod neutrum quidem sit, Dialecticæ formaliter obicitur. Minor argumenti ex dictis hoc tractatu constat: Maior etiam, quoad secundam eius partem: nam si cognitio suapte natura vera, & realis, obiectum etiam absque vlla fictione, aut falsitate cognoscat, intelligi quidem nequit, quo iure, pæctove denominatio cogniti, tum præsertim sit ens rationis fictum.

83 Quod autem denominatio illa cogniti non sit simpliciter ens reale, quæ erat prior maioris pars, hunc in modum suadetur; vt complexum aliquod sit simpliciter, & propriè ens reale, extrema illius debent verè, & propriè vniri, sed cognitio, & eius

obiectum non vniuntur vera, & propria vnione, sed dumtaxat intentionali, adeoque impropria, & metaphorica, vt aduersus multos Thomistas nostri merito tuentur, complexum igitur cognitionis, & rei cognitæ, siue quod recidit in idem, denominatio, ac relatio cogniti simpliciter, & propriè ens reale non est. Proxima maior probatur; tum quia reale non solum extremis, verum etiam eorum vnione, vel identitate constat; at quando extrema non sunt realia, sed ficta, complexum eorum nequit esse simpliciter ens reale: si quando ergo vnio extremorum realium realis, ac vera non fuerit, complexum etiam gradum entis realis simpliciter, ac propriè sumpti nequitam obtinebit. Tum etiam, quia complexum siue aggregatum subiecti verè albedinis, & fictæ vtrinque vnionis non est simpliciter ens reale, nec vera denominatio albi, aliàs ad dealbandum parietem sufficeret, si vnionem albedinis alibi existentis cum eo tamen fingerem: at non alia de causa id euenit, nisi quia vnio vera, & realis non est. tum denique, quia Hircoceruus v.g. simpliciter, & propriè ens reale non est, præcisè, quoniam vnio, & identitas, qua hircus, & ceruus in eandem substantiam coalescunt, nec vera est, nec realis, estd extrema vera, & realia citra dubium sint.

Argumento secundo ad homines, vt aiunt. Complexio, siue aggregatio actus liberi creati, & diuinæ prohibitionis, non est propriè ens reale; hoc enim semper comitatur aliqua perfectio, & bonitas; eiusmodi autem complexio, siue denominatio prohibiti à Deo, non est perfectio, aut bonitas simpliciter sumpta, vt pote, quæ nullatenus est amabilis à Deo, qui si amaret actum liberum creatum, à seprohibitum, aliquid vtiq; moraliter malum amore prosequeretur, quod tamen nefas. Item talis complexio diuinæ prohibitionis, & actus prohibiti non est ens rationis fictum; igitur inter hoc, & ens reale simpliciter sumptum media est, & vtrinque interiacet; similiter ergo complexio eiusdem actus creati, & diuinæ seu creatæ cognitionis, eum cognitum denominans, quatenus ita eum denominat non est simpliciter ens reale, neque etiam simpliciter ens rationis, sed inter vtrumque media. Quod autem de denominatione prohibiti à Deo actum liberum creatum afficiente assumpsimus, doctrina est aliquorum Theologorum, ea ratione explicantium, quanam sit malitia peccati, & quatenus cum bonitate singularum eius partium cohæreat, totum ipsum peccatum, omnis bonitatis expers esse.

85 Quod si quis respondeat, id interesse inter actum liberum à Deo prohibitum, & eundem à Deo vel etiam creatura cognitum, quod prior denominatio à Deo amabilis non sit, imò summè detestabilis, Deus enim actum liberum à se prohibitum, si vellet illicd peccatum amaret, & intenderet, vt dictum est, posterior verd denominatio, à Deo amabilis sit: Proinde illa bonitate, & consequenter entitate, ac realitate destituta est, hæc vero, vti bonitate, sic etiam entitate, & realitate prædita erit. Quod si quis, inquam, hoc respondeat, poterit non agrè refelli: primò, quia non minus vnitas, quam bonitas entitatem, velut eius proprietas consequitur; denominatio autem prohibiti, siue prohibitum, quatenus prohibitum est, defectu bonitatis, siue amabilitatis non est simpliciter ens reale, sicuti conceditur; simili ergo modo, ac pari iure denominatio cogniti, siue cognitum quatenus cognitum est nequitam erit ens reale, si propriè loquamur, si non defectu bonitatis, at defectu vnitatis, quem